

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Vi lär oss om eld och brand

Vi lär oss om eld och brand

Detta häfte är framtaget av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Textbearbetning: Bodil Moberg och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Illustrationer: Sanna Pärlä

Tryck: AB Danagårds Grafiska

Utgivningsår: 2010

Publ.nr: MSB 0029-09 - Reviderad september 2017

ISBN: 978-91-7383-013-3

Innehåll

1. Eld och brand	4
2. Hur brand startar och sprider sig	6
3. Hur upptäcker du att det brinner?	8
4. Vad ska du göra om det brinner?.....	10
5. Olika utrymningsvägar	14
6. Ring 112.....	16
7. Brandmännen är alltid redo	17
8. Brännskada	19
9. Lek kan lätt bli allvar	20

1. Eld och brand

Eld är spännande. Om man inte är försiktig med elden så kan den bli farlig också. Man kan bränna sig och saker och hus kan börja brinna och bli förstörda.

Om det brinner där man inte vill att det ska brinna, eller om elden kommer lös och blir större än man vill, så kallas elden för brand.

När någonting brinner blir det lågor och rök. Lågorna är väldigt varma.

Röken är också varm. Den luktar illa och är giftig. Om man andas in mycket brandrök kan man bli medvetslös och i värsta fall dö.

Det är skillnad på eld och brand

Fyll i om det är eld eller brand i fälten för respektive bild.

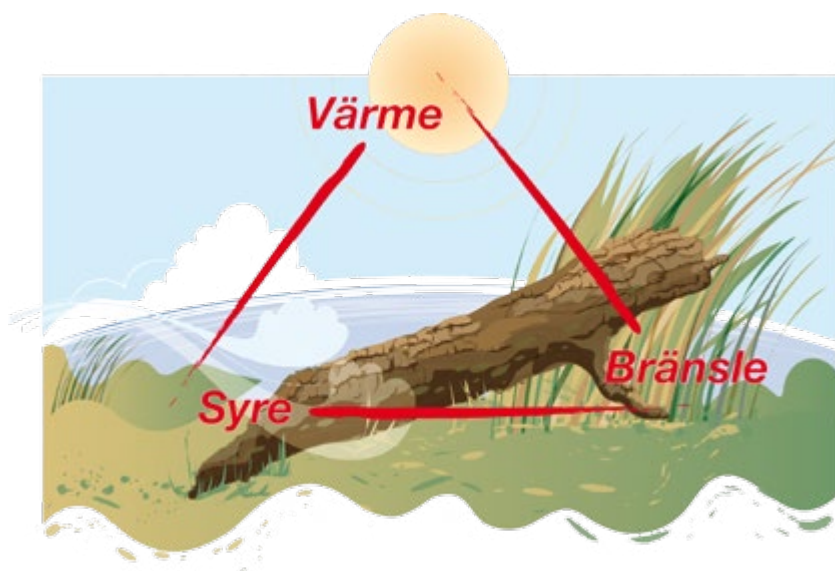
2. Hur brand startar och sprider sig

För att det ska börja brinna behövs bränsle, värme och syre. Ganska ofta börjar det att brinna för att någon har slarvat. Man kanske glömmer att stänga av en platta på spisen eller inte släcker ordentligt när man har eldat i naturen.

Idag har vi många elektriska prylar som blir varma när vi laddar dem i våra hem. Ibland börjar det brinna i dem eller i laddaren. Ladda dina prylar när du är hemma och vaken. Det som laddas ska ligga på hårt underlag och inte i sängen eller soffan.

Lägg det som ska laddas på hårt underlag och inte i sängen eller soffan.

Det är mysigt att tända ljus när det är mörkt, men levande ljus startar många bränder. Någon kan ha ställt ljusen för nära något, till exempel gardiner eller råkat hänga något ovanför ljusstakarna. Tänk på att alltid placera levande ljus på ett säkert ställe och släck dem alltid innan du går ut ur rummet.

En brand kan också starta om det åskar och blixten slår ner.

I början växer elden långsamt, men elden kan sprida sig snabbt och bli mycket stor. Det tar bara några minuter innan ett helt rum brinner.

På nästa uppslag får du öva dig i att hitta saker som lätt kan starta bränder.

Gör en skylt som påminner dig om att du ska blåsa ut ljus och stänga av spisen.

I det här rummet kan det börja brinna på många olika ställen

Fyll i de mest
uppenbara ställena
för brandfara.

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....
- 4 .....
- 5 .....
- 6 .....

- 7 .....
- 8 .....
- 9 .....
- 10 .....
- 11 .....
- 12 .....

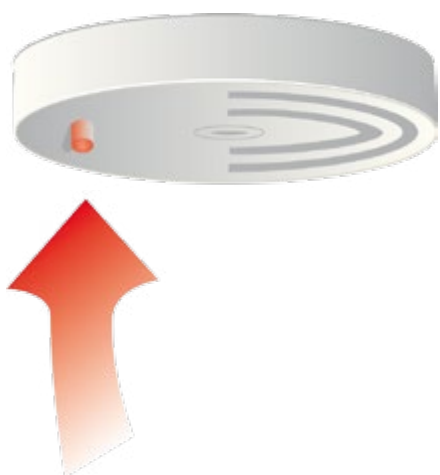
3. Hur upptäcker du att det brinner?

Ibland märker man inte att det börjar brinna. Man kanske sover eller är i ett annat rum. Därför ska man ha en brandvarnare hemma.

Brandvarnaren ska sitta i taket. Det är dit röken kommer först när det brinner. Då varnar den dig så fort som möjligt.

Det är bra att ha minst en brandvarnare på varje våning i huset. Den ska sitta i eller intill sovrummet, gärna i hallen nära köket.

När det brinner känner brandvarnaren röken. Då tjuter den jättehögt. Brandvarnaren låter så högt att du vaknar av den om du sover.

Man ska testa brandvarnaren en gång i månaden och när man har varit bortrest en längre tid. Låt någon vuxen göra det – men du kanske behöver påminna dem ibland. Man provar genom att trycka på en knapp på brandvarnaren. Om den inte tjuter måste den få nya batterier.

I stora affärer, på bio och i skolan finns det ofta utrymningslarm, som varnar om det brinner. De kan låta på olika sätt, till exempel som brandvarnaren hemma eller som en ringklocka. Det kan också vara en röst som säger något.

Sant eller falskt?

Skriv ett **S** om meningen är sann
Skriv ett **F** om meningen är falsk

1 Rök från en brand är iskall .....

2 Man kan dö av brandrök .....

3 Det kan börja brinna i elektriska saker om de blir för varma .....

4 Husdjur kan aldrig starta en brand .....

5 Släck alltid levande ljus när du lämnar rummet .....

6 Brandvarnaren ska sitta på väggen eller ligga på hyllan .....

7 Det är bra att ha flera brandvarnare i ett hus med flera våningar .....

8 Brandvarnaren släcker branden .....

4. Vad ska du göra om det brinner?

Skynda dig ut

Om det börjar brinna måste du skynda dig ut. Försök inte släcka själv. Det måste någon vuxen göra. Du ska aldrig gömma dig när det brinner.

Försök att stänga dörren till rummet där det brinner. Då sprids inte branden lika snabbt.

Ropa att det brinner

Ropa så högt du kan att det brinner så att alla andra också kan ta sig ut snabbt.

Kryp ut under röken

När det brinner stiger röken upp mot taket. Nere vid golvet finns det frisk luft. Där ser man bra också. Därför ska du krypa ut under röken. Helst ska du försöka ta dig ut där det inte är rökigt.

Stanna ute

Försök aldrig gå tillbaka in i ett rum eller ett hus som brinner. Inte ens för att rädda andra människor, husdjur eller dina leksaker. Branden och röken blir snabbt värre och då kanske du inte kan ta dig ut igen.

Skaffa hjälp

Ring 112! Berätta vad som hänt och var det brinner, så skickas brandmännen till platsen.

Skaffa hjälp fort! Annars kan branden utvecklas och bli farlig.

Det är viktigt att du skaffar hjälp även om det är du som har startat branden!

Gå till återsamlingsplatsen

När du kommit ut ur huset ska du gå till återsamlingsplatsen. Det är en speciell plats som ni har bestämt i förväg att alla ska gå till om något händer. Då ser ni om alla är ute.

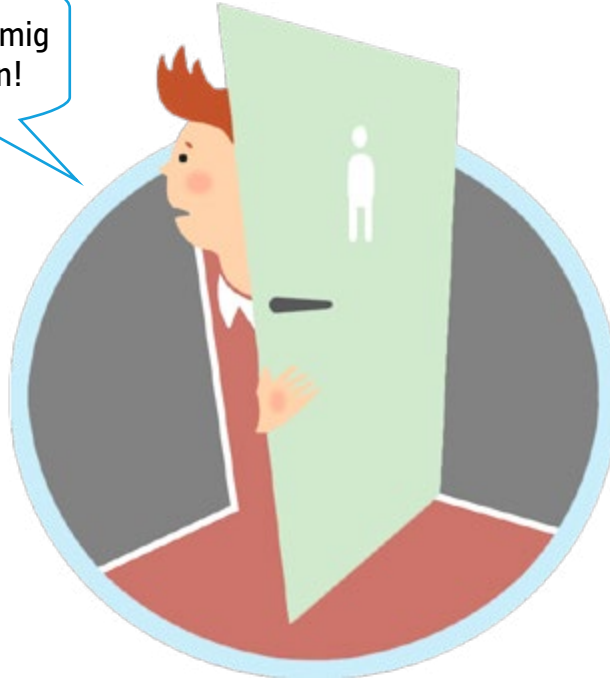

Rätt eller fel?

Gör personerna rätt eller fel i bilderna nedan? Skriv rätt eller fel under.

Jag gömmer mig på toaletten!

Vi skyndar oss ut!

Jag måste sätta på mig skorna innan jag springer ut!

Jag går upprätt
igenom röken!

Jag kryper ut
under röken!

Jag ska bara rädda
min nalle först!

Jag stannar ute!

5. Olika utrymningsvägar

Det är viktigt att ta sig ut snabbt när det brinner

Om det börjar brinna i ett hus kan du i de flesta fall använda samma dörr som du kom in igenom, men ibland måste du ta dig ut en annan väg. På många ställen finns det särskilda utgångar som kan användas om den normala vägen inte kan användas vid en brand. De är nödutgångar. Nödutgångar finns till exempel i skolan, i affärer och på bio.

För att det ska vara lätt att upptäcka utrymningsvägarna är de markerade med skyltar. Skyltarna är gröna med vita pilar. Pilarna visar åt vilket håll du ska gå.

Titta alltid efter de gröna skyltarna när du är på ett nytt ställe. Då vet du var utrymningsvägarna finns om det börjar brinna.

Om det börjar brinna...

Hur skyddar ni er mot brand hemma hos dig? Prata med någon vuxen och svara på frågorna:

1 Hur många brandvarnare har ni hemma?

.....

2 Var sitter brandvarnaren?

.....
.....
.....
.....

3 När testade ni att brandvarnaren fungerade senast?

.....
.....

4 Har ni brandsläckare? .....

5 Vilka utrymningsvägar har ni hemma hos dig?

.....
.....
.....

6 Var samlas ni om det har börjat brinna och ni alla har gått ut ur huset?

.....
.....
.....

Tänk dig att det börjar brinna i din skola. Hur gör du då?

1 Hur får du reda på att det brinner i skolan?

.....
.....
.....

2 Hur kommer du ut från klassrummet?

.....
.....
.....

3 Hur kommer du ut från matsalen?

.....
.....
.....

4 Hur kommer du ut från gymnasalen?

.....
.....
.....

5 Var ska ni samlas när ni kommit ut?

.....
.....
.....

6. Ring 112...

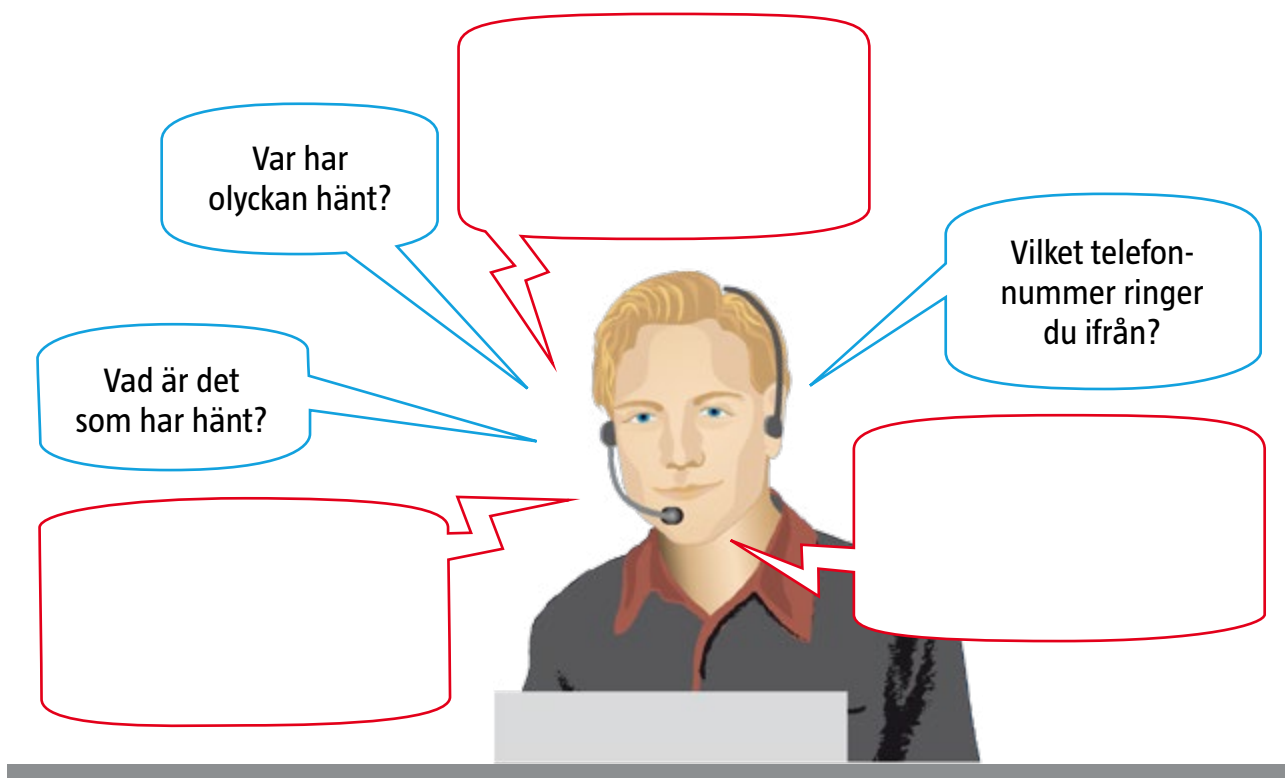
Du kan ringa 112 från en mobiltelefon även om kontantkortet tagit slut.

...om det hänt en olycka

Då svarar någon på SOS Alarm. På SOS-centralen tar de emot alla larm och skickar räddningstjänsten, polisen eller ambulansen när det behövs.

Svara på SOS-operatörens frågor i de tomma pratbubblorna.

112 är ett nödnummer!
Du får bara ringa dit om du verkligen behöver hjälp!

7. Brandmännen är alltid redo

Det finns alltid brandmän som arbetar. Både dag och natt. De är hela tiden beredda att rycka ut och hjälpa till vid olika typer av olyckor.

De släcker inte bara bränder, de hjälper också till vid trafikolyckor eller om det har läckt ut farliga vätskor eller gaser. Ibland är de också ute på förskolor och skolor och lär barn och ungdomar om eld och brand.

När någon behöver ha hjälp av räddningstjänsten, och ringer 112 till SOS Alarm, går det larm till brandstationen. Larmet hörs i högtalare över hela brandstationen.

Brandmännen sätter snabbt på sig sina branddräkter och skyndar sig till brandbilarna.

Om det är väldigt bråttom sätter de på sirenerna och de blinkande blåljusen på brandbilen. Då måste alla andra i trafiken flytta sig så att brandbilen kommer fram snabbt.

Det är bra om någon möter brandbilen så att brandmännen hittar till rätt plats eller hus. Då kommer de snabbare fram till platsen där olyckan hänt.

Fyll i orden som saknas

krypa

lågor

släcka

rök

ropade

112

brandbil

En gång hemma hos mig så luktade det _____ . Mamma låg

och sov för hon hade jobbat på natten och min storasyster var på träning.

Jag _____ till mamma: ”Det brinner i köket!”. Mamma

vaknade och stängde dörren till köket. Hon ringde _____

och berättade var det brann och vad som hade hänt. De sade att det

skulle komma en _____ snart.

Det var rök i hallen också, så vi fick _____ ut.

När den första brandbilen kom visade vi var det brann och berättade att

det inte fanns någon annan i huset. Nu syntes det _____

i köksfönstret. Brandmännen kunde _____ branden, men

hela köket var förstört. Det luktade rök i huset länge efteråt.

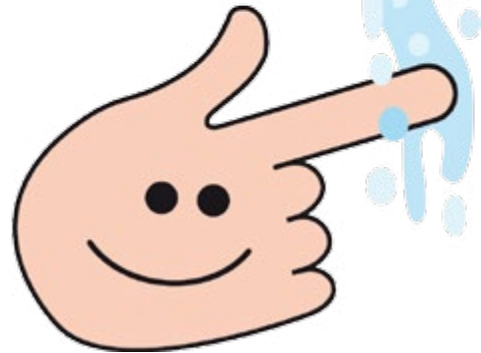

8. Brännskada

Ibland händer det att man bränner sig för att man råkat komma åt något som är varmt. Det kan till exempel vara en varm spisplatta, ett ljus eller att man fått varm dryck på sig. Det kan göra väldigt ont.

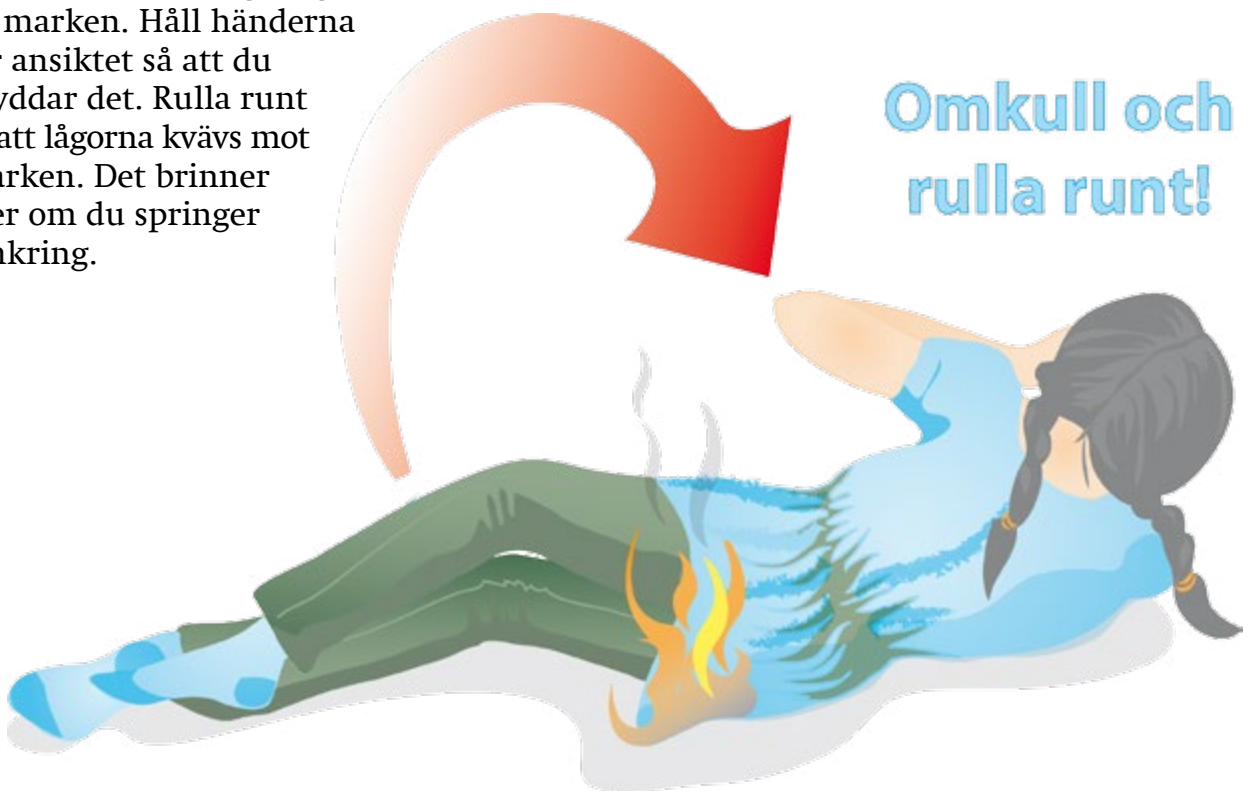
Om du har bränt dig har du fått en brännskada. Då ska du skölja länge med svalt vatten, i minst 10 minuter. Då gör det inte lika ont och så hjälper du kroppen att läka skadan bättre.

Minst
10 minuter!

Om det brinner i dina kläder ska du stanna och slänga dig ner på marken. Håll händerna för ansiktet så att du skyddar det. Rulla runt så att lågorna kvävs mot marken. Det brinner mer om du springer omkring.

Omkull och
rulla runt!

9. Lek kan lätt bli allvar

Vi använder ofta tändstickor eller cigarettändare, till exempel när vi tänder ljus. Det kan verka spännande att tända med tändstickor, men det kan vara farligt också. Prova bara att tända med tändstickor om du har någon vuxen med som kan hjälpa dig.

Om du hittar tändstickor ska du lämna dem till någon vuxen.

Här kan du läsa om olika händelser där barn eldat på egen hand

En gång var jag och min storebror ensam på kvällen, för mamma och pappa var på middag. Vi ville ha lite mysigt, så vi dukade med det fina porslinet och satte fram fina glas. Vi tände ljus också. Precis när vi hade ätit klart började vårt favoritprogram på tv, så vi rusade ut till vardagsrummet och slog på tv:n. Efter en stund kom jag på att vi inte hade släckt ljusen. Tänk om jag inte hade kommit på det! Då hade hela huset kunna brinna ner. Vi får egentligen inte tända ljus när vi är själva.

Lina, 8 år

Jag har en koja i skogen. En dag var jag där med min bästis och vi bestämde att göra upp en eld för att grilla korv. Min bästis hade en ask med tändstickor med sig, så vi tände på några grenar och pinnar. Det fräste rätt mycket och rykte, och det tog lång tid innan det blev någon eld. Efter en stund började det brinna i gräset runt omkring också. Vi stampade på lågorna, men de bara spred sig. Jag blev jätterädd och sprang in i kojans. Min kompis sade att vi måste hämta hjälp, men jag vågade inte. Det var tur att hon var modigare, för hon sprang hem och berättade för sin mamma, som ringde 112 och sen kom det en brandbil och släckte branden.

Sandra, 9 år

På lunchrasten en dag skulle jag bränna in mitt namn i en träbit. Jag ville prova om det gick. I början gick det bra och jag kunde skriva ett snyggt A. Men sen blev det för varmt, för det började ryka och till slut såg jag en liten låga. Jag släppte inte förstoringsglaset utan fortsatte, för jag ville se vad som skulle hända. Till slut började träbiten brinna på riktigt. Det var otäckt, för jag visste inte hur jag skulle göra och det låg en massa torra löv runt omkring. Några i min klass var också med, men de tyckte att det var häftigt. Jag ropade "Det brinner" och sprang in till lärarrummet. Någon av de vuxna ringde 112 och min fröken följde med mig ut på skolgården. Branden hade spridit sig till det torra gräset vid fotbollsplanen. Som tur var kunde lärarna släcka branden innan den spridit sig till skogen. När brandmännen kom behövde de bara kolla att det var ordentligt släckt.

Alexander, 10 år

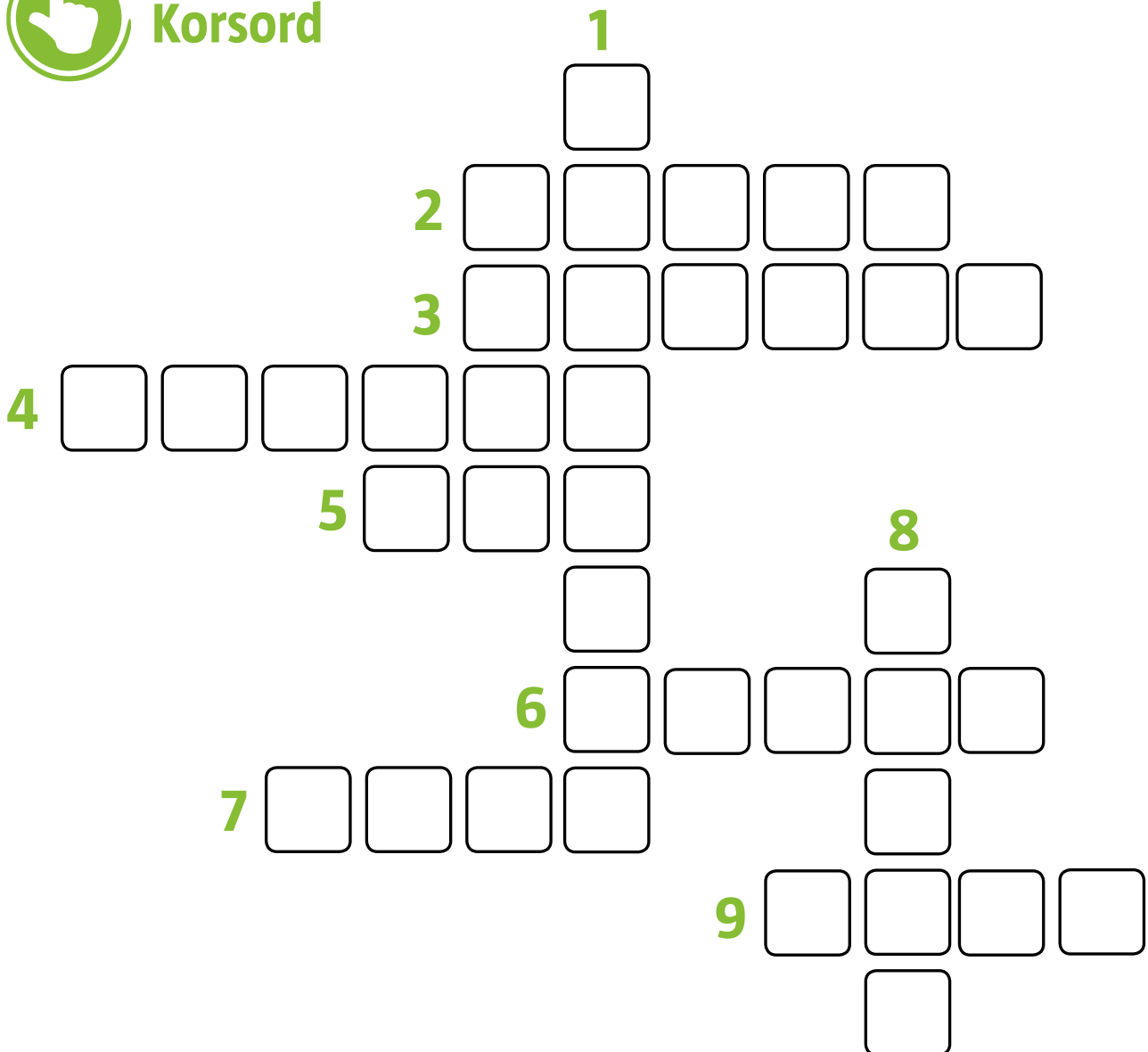
Tänk på att det alltid, alltid, alltid...

...ska vara en vuxen med när något ska eldas!

Korsord

Vågrätt

- 2 Vad ska du göra under röken?
- 3 Vad gör den som ropar "Det brinner!"?
- 4 Spola med svalt ..... om du bränt dig
- 5 Vad kan bli en brand om den sprider sig?
- 6 Det är farligt att ..... in rök
- 7 Vilken färg har en utrymningsskylt?
- 9 Vad ska man inte göra med elden?

Lodrätt

- 1 Vem jobbar med att släcka bränder?

- 8 Var ska brandvarnaren sitta?

Nu har du läst om eld och brand. Har du lärt dig...

JA
eller
NEJ

...skillnaden på eld och brand?

...hur brand startar och sprider sig?

...hur du upptäcker att det brinner?

...vad du ska göra om det brinner?

...hur du tar dig ut om det brinner?

...att ringa till SOS-centralen – 112?

...om hur brandmännen arbetar?

...hur du ska göra om du bränner dig?

...att det alltid ska vara en vuxen med när något ska eldas?

Låt elden vara något mysigt som sprider värme och ljus och inte något farligt som brinner och förstör!

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se

Publ.nr MSB 0029-09 - Reviderad september 2017 ISBN 978-91-7383-013-3

E-post: publikationsservice@msb.se

Fax:010-240 56 05

